HADİS

AİHL / 10.SINIF

6. ÜNİTE:
HADİS VE SÜNNETİN ANLAŞILMASI

4. Hadis ve Sünnetin Öğrenilmesi ve Anlaşılması İle İlgili Hadis Metinleri

NELER ÖĞRENECEĞİZ?

- Hadis ve Sünnetin Öğrenilmesi ve Anlaşılması İle İlgili Hadis Metinleri
- Hadis Metinleri İle İlgili Şerh Çalışması

Hadis tarihini incelediğimizde görebiliriz ki;
hicri ilk üç asırda derlenen hadisler ve yazılan eserler,
h. 4. (m. 10) asırdan itibaren bir yandan okunup rivayet edilirken,
diğer yandan sened, ravi, rivayet, metin ve içerik açısından
incelenmeye başlanmıştır.
Bu incelemeler neticesinde çok farklı yeni birtakım çalışmalar ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmaların en önemlilerinden birisi şerh çalışmalarıdır.

Hadis ve Sünnetin Öğrenilmesi ve Anlaşılması İle İlgili Hadis Metinleri

Hadis terimi olarak şerhin anlamı:
Bir hadisin veya
bir hadis kitabında yer alan rivayetlerin;

- **Kelime ve kavramlarını açıklamak,**
- **Anlaşılması zor yerlerini izah etmek,**
- **İ‘rabını belirtmek,**
- **Hadisten çıkan hükümlere yer vermektir.**

Geçmişten günümüze
Buhârî ve Müslim’in Sahih’leri
başta olmak üzere
birçok hadis kitabının çeşitli şerhleri yapılmıştır.
Kütüb-i Sitte’nin hepsi
Türkçeye tercüme edilmiş,
bir kısmı ayrıca Türkçe olarak şerh edilmiştir.

1

عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: « نَضَّرَ اللهُ اِمْرَأً سَمِعَ مِنَّا حَدِيثًا، فَحَفِظَهُ حَتَّى يُبَلِّغَهُ، فَرُبَّ حَامِلِ فِقْهٍ اِلَى مَنْ هُوَ أَفْقَهُ مِنْهُ، وَرُبَّ حَامِلِ فِقْهٍ لَيْسَ بِفَقِيهٍ »

(Tirmizî, İlim, 7.)

(Ayrıca bk. Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 5, s. 183.)

1

Zeyd b. Sâbit (r.a.) şöyle dedi:
Ben, Resulullah'ı (s.a.v.) şöyle buyururken işittim:
"Benim sözümü işitip ezberledikten sonra onu bir başkasına ulaştırana kadar muhafaza eden kimsenin Allah yüzünü ağartsın. Kendisine bilgi ulaştırılan nice insan vardır ki o bilgiyi bizzat işiten kimseden daha iyi anlar ve korur.
Nitekim bilgiye ulaşan pek çok kişi o bilgiyi kavrayıp anlayacak kapasiteye sahip değildir."

(Tirmizî, İlim, 7;
Ayrıca bk. Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 5, s. 183.)

Peygamberimizin(s.a.v.) sözlerini, sünnetini ve hadislerini işiten kimselerin ona herhangi bir ilave ve çıkarma yapmadan aynen işittikleri gibi rivayet etmeleri gerekir.

Bu korumanın sadece ezberleme yoluyla olduğu söylenemez;
yazı da korumanın önemli unsurlarından birini teşkil eder.

İlmi hıfzedip korumanın bir başka anlamı da o ilmin gereği ile amel edip, onu hayata geçirmek ve uygulama alanına koymaktır.

Hadis ve Sünnetin Öğrenilmesi ve Anlaşılması İle İlgili Hadis Metinleri

- Peygamber Efendimiz, kendisinin hadislerini işitip güzelce hıfzeden ve koruyan, işittiği gibi başkalarına nakledenleri övmüş ve onlara hayır dua etmiştir.

- Kendisine ilim tebliğ edilen bir kişi, onu kendisine ulaştıran kişiden daha iyi anlayıp değerlendirebilir.

2

عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ:
« اَللّٰهُمَّ اِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ، وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ، وَمِنْ نَفْسٍ
لَا تَشْبَعُ، وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا »

(Müslim, Zikir, 73.)

2

Zeyd b. Erkam'dan (r.a.) rivayet edildiğine göre Peygamber (s.a.v.) şöyle dua ederdi:
"Allah'ım!
Faydasız ilimden, ürpermeyen kalpten, doymayan nefisten ve kabul olunmayan duadan sana sığınırım."

(Müslim, Zikir, 73.)

Ürpermeyen kalp,
yanında Allah'ın adı veya ayetleri anıldığı zaman duygulanmayan kalptir.

Kabul olunmayan dua,
Cenâb-ı Hakk'ın rızasını kazanmaya layık bir hali bulunmayan kimsenin ağzından çıkması sebebiyle reddedilip geri çevrilen dua demektir.

Doymak bilmeyen nefis,

Allah'ın verdikleriyle yetinmeyen, aç gözlü oluşu sebebiyle dünyalık biriktirmekten usanmayan veya yiyip içtikleriyle yetinmeyen nefis demektir.

Faydasız ilim,

İnsanın ahlakını, söz ve davranışlarını güzelleştirmeyen, dini Allah'ın istediği gibi yaşamaya götürmeyen ilimdir.

Hadis ve Sünnetin Öğrenilmesi ve Anlaşılması İle İlgili Hadis Metinleri

Bir Müslüman,
sahip olduğu ilimden
faydalanmaya çalışır
ve
onunla amel eder.
Allah'ın
rızasını kazanmaya
yardımcı olacak
faydalı ilimler
elde etmeye çalışır.

Böyle güzel bir nimete
kavuşması
ve
ilmini arttırması için
Allah'a dua eder.
Bilir ki;
öğrenmenin ve bilginin
kaynağı
Yüce Allah'tır.

Hadis ve Sünnetin Öğrenilmesi ve Anlaşılması İle İlgili Hadis Metinleri

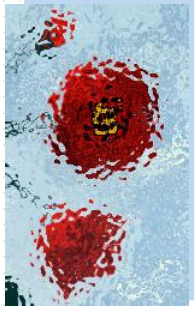

Bütün bilgileri öğrenmek, beşerin tâkati dışındadır. İnsan, öncelikle lüzumlu bilgileri öğrenmelidir.

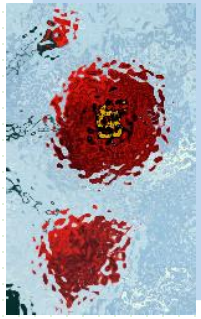

Sevgili Peygamberimizi (s.a.v.) örnek alarak faydalı ilim için Allah'a dua edilmelidir.

3

عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :

«خَصْلَتَانِ لاَ تَجْتَمِعَانِ فِى مُنَافِقٍ حُسْنُ سَمْتٍ، وَلاَ فِقْهٌ فِى الدِّينِ»

(Tirmizî, İlim, 19.)

3

Ebu Hüreyre'den (r.a.) rivayet edildiğine göre Resulullah(s.a.v.) şöyle buyurdu:
"İki özellik münafıkta bir araya gelmez:
Güzel ahlak ve dinde anlayış sahibi olmak."

(Tirmizî, İlim, 19.)

Münafık, içinde gizlediği şeyin tam tersini açığa vuran kimse demektir.

İslam dininde bu kelime, Müslümanlığı kabul etmediği halde Müslüman olduğunu ileri süren ve kâfirliğini gizleyen kimseler hakkında kullanılmıştır.

Münafık,

 # Kendisine bir şey emanet edilince hıyanet eder.

 # Konuşunca yalan söyler.

 # Bir antlaşma yapınca sözünde durmaz.

 # Düşmanlık yapınca da aşırı gider.

(Buhârî, Îmân 24, Mezâlim 17, Cizye 17; Müslim, Îmân 106.)

Müslüman bu huylardan şiddetle kaçınmalıdır. Çünkü bunlar güzel ahlaka aykırı davranışlardır.

Hadis ve Sünnetin Öğrenilmesi ve Anlaşılması İle İlgili Hadis Metinleri

İyi ve güzel olan bir şey her zaman ve zeminde aynı özelliği korur; kötü ve çirkin olarak kabul edilenler için de aynı kural geçerlidir.

Bilmek ve bildikleri ile amel etmek dünyada ulaşılabilecek hayırlı bir mertebedir.

Peygamberimiz tarafından da övülen bu vasıflar münafık insanlara nasip olmayacak şeylerdir.

Samimiyet ve ihlas, gerçek mü'min ile münafık arasında ayırt edici unsurlardır.

4

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ قَالَ: قِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

« لَقَدْ ظَنَنْتُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ أَنْ لاَ يَسْأَلُنِي عَنْ هٰذَا الْحَدِيثِ أَحَدٌ أَوَّلُ مِنْكَ لِمَا رَأَيْتُ مِنْ حِرْصِكَ عَلَى الْحَدِيثِ، أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ قَالَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ، خَالِصًا مِنْ قَلْبِهِ أَوْ نَفْسِهِ »

4

Ebu Hüreyre'den (r.a.) rivayet edildiğine göre, Resul-i Ekrem'e :
--"Yâ Resulallah! Kıyamet günü senin şefaatine nail olacak en bahtiyar insan kimdir?" diye soruldu.
Resulullah da şöyle buyurdu:
--"Ebu Hüreyre! Hadise olan hırs ve merakını gördüğüm için, bu hadisi senden önce bana hiç kimsenin sormayacağını biliyordum. Kıyamet gününde benim şefaatime erişecek olan insanların en bahtiyar olanı, şüpheden uzak tertemiz bir kalple ya da içinden gelerek 'lâ ilâhe illallâh' diyen kimsedir."
(Buhârî, İlim, 33, Rikâk, 51.)

İman içerikli hadislerde genellikle üç hususa dikkat çekilir:

- Allah'a imanın ilk aşaması kalp ile tasdiktir.
- İkinci aşama dil ile ikrardır.
- Üçüncü aşama ise imanın gereklerini yerine getirmek yani imana uygun yaşamaktır.

İlk bakışta “lâ ilâhe illallâh” diyen kimsenin cennete gireceğini bildiren hadis, salih amel olmaksızın sırf iman ile yetinerek ahiret saadetine erişilebileceği izlenimini verir.

Ancak bu hadisin, ‘ihlas’ ve ‘yakin’ kayıtlarının bulunduğu diğer hadislerle birlikte düşünülmesi gerekir.

İhlas; yani dini Allah'a özgü kılma düşüncesi ve hayata geçirme endişesi olmayan bir iman anlayışı yeterli değildir.

İhlas, haramdan kaçınıp salih amel işlemeyi zorunlu kılar.

Bir ahlak terimi olarak riya, “Allah’tan başkasının hoşnutluğunu kazanma düşüncesiyle amelde ihlası terk etme” diye tarif edilir.

İhlas ve sıdk kavramlarının karşıtı olan riya, “Allah’a itaat eder görünerek kulların takdirini kazanmayı istemek” diye de açıklanır.

HADİSLERDEN ÖĞRENDİKLERİMİZ

1. Peygamberimizin(s.a.v.) sünnetini öğrenmek ve doğru şekilde aktarmak gereklidir.
2. Hz. Peygamber'den öğrendiğimiz şekilde dua etmek, onun kullandığı ifadeleri kullanmak güzeldir.
3. İki yüzlü davranışlar, münafıklık olarak nitelenen özellikler dinimizce reddedilmiştir.
4. İhlas ve samimiyet, iman konusunda olsun, uygulama ile ilgili konularda olsun öncelikli ve önemlidir.

NELER ÖĞRENDİK?

- Hadis ve Sünnetin Öğrenilmesi ve Anlaşılması İle İlgili Hadis Metinleri
- Hadis Metinleri İle İlgili Şerh Çalışması

Hazırlayan

Sibel AKÇA